

פניני דעת

גליון לעמלי התורה ונושאי דגלה בעיה"ק טבריה ת"ו

גליון מס' 84

פרשת 'בהר-בחוקותי'
כב' אייר ה'תש"פ

84

השבוע בגליון:

מגילת יוחסין

- 1 דעת ומחשבה - עמ' 1
- ברכת ה' כשלא שואלים
- 2 מאמר ודעת - עמ' 2
- אהבת שכנים - בתקופת הקורונה
- 3 חיזוקי הקורונה - עמ' 3
- שאלה בחופת קורונה: צירפו את השומר למנין וגילו שהוא דרוזי...
- 4 ריבית לאור ההלכה - עמ' 4
- הכל בגלל חבילות וזפלים
- 5 הוא עובדא - עמ' 5
- מצב הרבנות באשכנז
- 6 ארזי הלבנון - עמ' 6
- שבת שלום ומבורך ובריאות שלימה

דעת ומחשבה

מגילת יוחסין

מעניין, בשעה שהתורה הולכת ומונה את אשר יבוא על בני ישראל אם ח"ו לא ישמרו את התורה והמצוות מזכירה לפתע את ענין האבות הקדושים והארץ המובטחת. וכה נאמר: (כו, מב) "וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור".

ויש להתבונן, ראשית, מדוע התורה מונה אותם בסדר הפוך, יעקב, יצחק וכו'. שנית, מה מקום יש לפסוקים הללו שלכאורה דברי נחמה הם, בתוך דברי התוכחה?

על מנת להשיב על שתי שאלות אלו נקדים תחילה משל נפלא והמפורסם מהמגיד מדובנא: בעיר אחת נתפסו שני גנבים והובאו

לפני שופט. הראשון נחקר ונשאל למעשיו ולייחוסו, ולתשובתו הגיב השופט: "אביך מוכר לי היטב, רגליו דרכו במקום זה פעמים רבות, גם הוא עסק במקצוע הגניבה ואף מספר פעמים נאשם בה.

לעומתו השיב השני על אותם שאלות, ולתדהמתו הגיב השופט: הלא גם את אביך מכיר אבי שנים רבות, רב גדול וחכם בתורה היה.

כשהגיעה שעת גזר הדין חרץ השופט את משפט הראשון לחסד ואת משפט השני לשבט. לתדהמת הנוכחים ענה השופט: הראשון קיבל מאביו חיבור לגניבה הוא לא ראה מעולם דרך אחרת ולכן אין להאשימו כ"כ במצבו אשר נקלע אליו.

אך השני אשר ספג חינוך ראוי וכשר ובכ"ז התדרדר למצב זה ענשו קשה יותר.

לשמע דבריו הוסיפו השומעים הלא מכירים אנו גם את אבי אביו וגם את זקינו אשר היו אנשים ישרים ותמימים, א"ל השופט - הרי ככל שתוסיפו בשבח מעלת היוחסין כן יגדל ענשו בראותו מאיזה בית ומשפחה יצא פרי באושים זה, וממי היה עליו ללמוד ולא למד, כן הענין בבני ישראל, עליכם לדעת - מרמזת לנו התורה - כי אין זה פסוק נחמה אלא להיפך, בעטיו יגדל העונש, בראות בורא עולם את יעקב אבינו ועליו את יצחק ועליו את אברהם, שרשים נפלאים לעם נפלא, יסודות איתנים לעם מוצק, ובכ"ז לא למדו מהם בניהם הרי אין הדבר מרבה זכויותיהם אלא להיפך מכך, ייחוס! אכן מלת קסם היא. בפרט בזמנינו זה, אך אל לנו לשכוח כי ככל שמרבים ביחוסים ומעונינים להתחבר לעבר, להמשיך את המסורה הנפלאה, כן שומה עלינו להתחזק יותר ולהכשיר עצמנו להיות ראויים לחוליה בשלשלת יוחסין זו, חוליה חזקה ונפלאה, חוליה אשר עליה עם ישראל נבנה, חוליה אשר בה יתפאר ויצרה.

קו השיעורים "שערי דעת"

שיעורי דף היומי ושבבי מוסר ודעת

לקבלת שיעורי דף היומי ניתן להצטרף בטל' 055-6681119

ברכת ה' כשלא שואלים

"וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו: וצויתי את ברכתי לכם בשנה הששית ועשת את התבואה לשלש השנים" (כה', כ"א-כ"ב).

לכאורה תחילת הפסוק נראה מיותר, היה צריך לומר מיד "וצויתי את ברכתי" מה לי אם יאמרו מה נאכל בשנה השביעית או לא יאמרו? וביותר קשה דמשמעות הפסוק הוא שרק באופן שישאלו מה נאכל - אז וצויתי את ברכתי, ותמוה מאוד, וכי אם לא ישאלו לא יתברכו הלא אז הם במעלה גדולה יותר?

אלא פירש הספורנו כוונת התורה כך: אם תבטחו בהש"ת ולא תשאלו מה נאכל בשנה השביעית, אז - "ונתנה הארץ פריה" כרגיל בכל שנה, ואע"פ כן "תאכלו לשובע" - כי תאכלו קמעא ויתברך המזון במערכת, הברכה תהיה באיכות, ולא תצטרכו כלל לעמול יותר מכל השנים גם בשנה השישית. אולם אם תסתפקו ותאמרו מה נאכל בשנה השביעית "ועשת התבואה לשלש השנים", היינו תהיה הברכה בכמות התבואה ולא באיכותה, וזה מפני חוסר הבטחון, וממילא תצטרכו לקצור בשנה אחת הרבה תבואה של שלש שנים בפעם אחת, ויהיה לכם טרחה מרובה.

נוכל לתאר לעצמינו באיזו זיעת אפים יאכלו את לחמם, מאחר שיקצרו ויזרו וידושו וכי הכל פי שלש, וימלאו אוצרותיהם בר בכל כוחותיהם עד אפס מקום, בעמל וביגיעה מרובה לאין שיעור. וכל זה היו יכולים לחסוך מעצמם, אילו היו שמים ביטחונם בה', וברכתם היתה באיכות התבואה ולא בכמותה, ואז היו אוכלים מעט ומתברך במעיהם.

מסופר שבשנת תשי"ט - שנת השמיטה, אוניית משא מצרית נעצרה בהקרבתה לחופי הארץ, רב החובל טעה בניווט וכאשר הבחינו אנשי הצוות שהם מתקרבים לחופי ארץ ישראל, הורידו סירת הצלה ונמלט בחסות החשיכה, הספינה על כל מטענה נפלה שלל. אותה שנה שכאמור הייתה שנת שמיטה אנשי ועדת השמיטה עשו מאמץ גדול להשיג ירקות הדרושים למחיה, אמנם למרות הכל בצל לא הצליחו להשיג כלל עבור שומרי השמיטה, הספינה המצרית היתה טעונה כמות בצל המספיקה לכמות הנצרכת לשומרי השמיטה... הרי לנו דוגמה מוחשית איך הקב"ה דואג לשומרי השמיטה די מחסורם בלי יגיעה כל שהיא...

בעל בטחון חוסך טרדות - אמר הגה"צ ר' אליהו לאפיאן זצ"ל: אכן כן הוא הנהגת ה' בעולם לאו דווקא בשביעית, אלא בכל יום ויום ובכל אדם בפרט, כמידת בטחונו בהש"ת, כן הקב"ה מתנהג עמו, כמו שנאמר "ה' צלך על יד ימינך" ואמרו חז"ל מה הצל הזה כשאתה מראה לו אצבע הוא מראה לך אצבע, מראה לו ב' אצבעות אף הוא מראה לך ב' אצבעות, כך הקב"ה לפי מדת הבטחון של האדם וכמדה שסומך עליו, כך הוא עוזר לו. למדים אנו מזה שטוב לו לאדם להיות בוטח בה' גם מבחינה גשמית, וככל שיוסיף לבטוח יוסיף הצלחה במעשיו ובכל עסקיו. ואל יאמר האדם האיך אני יכול לבטוח בה' שיגביה אותי למעלה מדרך הטבע ויעשה עמי ניסים, והלא יודע אני מרת נפשי, תשובתו בצידו, אפילו אדם רשע ובוטח בה' יעזרוהו בכל עניניו.

מכאן מוסר השכל לעמלי תורה המניחים את הגמרא ומחפשים תכלית להבטיח עתידם הגשמי, באומנם כי רק בכך יוכלו לקבוע עתים לתורה, ולא ידעו ולא יבינו כי במקום השתדלותם ויגיעתם הרבה לרדוף אחר הפרנסה יומם ולילה, היו יכולים לעשות ההיפך לעסוק בתורה יומם ולילה ולבטוח בהש"ת, ואז היו מרויחים שני הדברים גם יחד.

בספר "אמרי שמאיי" כתב: אמר דוד "בטח בה' ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה" (תהלים לג, ג) פירש רש"י תאכל ותתפרנס משכר האמונה שהאמנת בקב"ה לסמוך עליו ולעשות טוב, היינו אדם שמאמין בקב"ה זה סיבה מספקת שיצליח בדרכיו אפי' אם אינו ראוי לכך. **השלך על ה' יהבך** - בס' שאל אביך ויגדך מובא שאמר הגה"צ ר' שלום שבדרון זצ"ל: סיפר לי איש נאמן על סבו שהיה רב בליטא, בשנת תרצ"ה אמרו לו שעליו להתייצב לצבא, עשה הוא את כל המאמצים כדי להשיג שחרור, אך ללא הועיל, לא הצליח להשיג שחרור. הואיל וכך החליט לברוח לארץ ישראל, אלא שכסף שהיה ברשותו הספיק כדי להגיע עד מצרים, לא ידע איפה מה לעשות, אבל גמר אומר בלבבו "השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך" והחליט לצאת לדרך.

תחנתו הראשונה היתה באחת מערי גרמניה, ומשם התכוון להמשיך ברכבת ליעדו הבא, אל אחד הנמלים, כדי לעלות שם על אניה. הוא ניגש לקנות כרטיס נסיעה ברכבת, נתן לקופאי שטר של עשר מארק, אך הקופאי נתן בידו עודף בחושבו כי נתן מאה מארק, כשראה מה קרה - והרי זה גזל עכו"ם - חזר לקופאי להשיב את הכסף, אך הקופאי גער בו ואמר לו לעזוב את המקום. חשב איפא, שהפקיד לא הבינו לכן שב והסביר שנתן שטר של עשר מארק וקיבל עודף כאילו היה זה מאה מארק, אולם הפקיד סרב לשמוע אותו וצעק כי יחדול להטרידו, ועוד ליווה אותו במטר של גידופים וקללות...

סבי - מספר נכדו - לא יכל להבין למה הוא מסרב בכל התוקף לקבל כסף בחזרה, עד שמישהו במקום הסביר לו, כי בגרמניה אם מישהו עושה טעות כזו מפטרים אותו מן העבודה, ואזי כדאי לאותו קופאי להוציא כסף מכיסו ובלבד שלא להודות בטעות שעשה. עכשיו כבר היה לו מספיק כסף להגיע לארץ ישראל...

"אהבת שכנים - בתקופת הקורונה"

בימים האחרונים סופר ב'המודיע' סיפור מופלא על הבר מצוה הקורנת ביותר ששמעתם עליה בעת האחרונה.

בואו נתבונן בתקופה שעוברת עלינו. הקורונה מחזירה אותנו לעצמנו. מחזירה אותנו הביתה, מחזירה אותנו לילדינו, מחזירה אותנו לשכנינו. לומדים להכיר את השכנים. הבנין נחצה לשניים. הצד הצפוני מתחבר עם השכנים של הצד הדרומי שבבנין ממול. וכן להיפך... בתי הכנסת החדשים שהוקמו למאות ולא לפנים, מרגשים, מאחדים, מחממים את הלב, צורבים את הנשמה ומרפאים את פצעי הזמן.

אנחנו מסתגרים אמנם בבתיים, אך ממתנים בקוצר רוח לשעות התפילה, הנהדרות, במרפסות. כמה מרגש להתפלל בנוסח כל העדות והחוגים. כל בוקר חזן בסגנון אחר; שונה, אבל כל כך דומה. כל כך מאחד. מתי כבר יגיע אותו גואל ויאחד את כולנו, את תפילותינו, לפני אותו אב יחיד ומיוחד. כולנו תקוה שניקח אתנו משהו מהימים הללו גם להבא, וימי הקורונה האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם.

ואו... השכנים מלמעלה היו אמורים לחגוג את שמחת ה'בר מצוה' של הבן במסגרת המשפחה הגרעינית, ותו לא. ההורים והילדים - זהו...

מישהו מחברי ה'שטיבל' (כן, זה שהוקם רק לאחרונה ומתגבש מיום ליום), החליט שכך זה לא יכול להיות, חייבים לעשות משהו. ביוזמה עצמית הוא החליט להביא 'שרשרת תאורה צבעונית' מהכנסת ספר-תורה ותלה במרפסת הבנין שממול; שכן נוסף הדפיס שלט ענק אל מול חלוננו של נער בר-המצוה; גבאי המנין אירגן 'בוקסה' לשירת מרפסות וואקלית (בימי הספירה) והבחורים הכינו רשימת שירים מופלאה, שירי נשמה, שירי שמחה, שירי הלל והודאה. כדי שהכל יתנהל במדויק, עם תוכנית מוגדרת מראש. עם קצב אחיד. לפי קולמוס הלב והנשמה.

והנה, הגיע היום המיועד. כבר בשעות הצהריים, החלו להיפרס המנורות הצבעוניות בין המרפסות. אחד הילדים, רצה גם הוא להשתתף. ביקש מאמא להוציא את המנורות הצבעוניות מקישוטי הסוכה. וכך מרפסת, ועוד מרפסת, נורות צבעוניות מרצדות. זה אל מול זה, עד שנראית כל הגולה כמדורת אש. מרפסות ססגוניות, והילדים במרץ מתאמצים ותולים. משננים את הניגונים. וכולם רק מחכים לשעה היעודה.

התוכניה הודפסה. הלוגו של השטיבל החדש - "אהבת שכנים - בתקופת הקורונה" מתנוסס לו למעלה. רשימת השירים. שירי הכנה לתפילת ערבית; החזן - חתן הבר מצוה; שירי סעודה; דרשה; שירי ריקודים. וגם הרקדן הידוע ר' יענקל'ה צוקר התנדב לבצע ריקודי רחוב עם שלל בובות, ברחבת הרחוב הריק, למטה. בקבוקי ה'לחיים' חולקו בין השכנים, הפנסים מהבהבים מכל עבר, המתנות לחתן נרכשו וכולם ניצבים הכן לשעת פתיחת טקס הבר מצוה. ניגוני הרגש 'ויהי נועם' של מוטי שטיימנץ ויענקל דסקל; 'והנה ה' ניצב עליו".

ואז פוצחים בתפילת ערבית - ממש בבית אלוקים נהלך ברגש. ההתלהבות בקעה מכל המרפסות. השמחה מילאה את הכל. כולם הרגישו כל כך קרובים, כאילו הם חתני השמחה. 'בר מצוה' של כל חברי ה'שטיבל'. כל אחד הרגיש כאילו מדובר בשמחה אישית שלו. השירה נשמעה למרחוק, בכל הרובע החרדי באשדוד. שוטרים הגיעו לשמור על הרחוב שלא יתקלחו, אך לא עצרו את השמחה.

חתן בר המצוה פתח לומר את הדרשה ברמקול הביתי במרפסת שלו, אך כולם קטעו אותו בשירי התלהבות ושמחה, כמנהג המקובל. ואז... מהמרפסות מלמעלה החלו להשתלשל מתנות. ספרים קשורים בגארטלאך הורדו מלמעלה. השכן מלמטה טיפס בסולם, פירק את קרשי הפרגולה והושיט סט ספרים נוסף - מתנת השכנים. וכך השמחה נמשכה עוד שעות ארוכות - והותירה בליבות כולם הרגשה עילאית.

לא להאמין עד כמה הריחוק החברתי יכול לקרב...

כמה פרקי תהילים הפקדת היום ב'חשבון' שלך?

שח המגיד הגה"צ רבי אלימלך בידרמן כי ברור לכל בר דעת, עד כמה צריך בימים אלו להרבות בתפילה ובזעקה לפני מלך רם ונישא, 'אבינו מלכנו שלח רפואה שלימה לחולי עמך, מנע מגיפה מנחלתך', ושהקב"ה ישלח מהרה רפואה שלימה מן השמים לכל חולי ישראל, החולים שיתרפאו והבריאים שלא יחלו. וכבר אמרו חז"ל (שבת לב): 'לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה', וכן 'לעולם יקדים אדם תפילה לצרה' (סנהדרין מד).

כ"ק האדמו"ר מתולדות אהרן זי"ע אמר פעם לאברך שהתאונן בפניו על איזה צרה שנקלעה לביתו, דבר שהוא יסוד גדול לכל תהלוכות חיי האדם: על כל איש מבני ישראל לומר בכל יום כמה פרקי תהלים, וכמשל למי שיש לו חשבון בבנק, אם יפקיד כסדר ממעותיו אצל פקידי הבנק, אזי בבוא יום פקודה - כשיכתוב צ'ק בסכום גדול - יכבדוהו פקידי הבנק, אבל אם לא יפקיד הלה למלא את קופתו בבנק, בוודאי שבבוא העת יחזירו הפקידים את הצ'ק, ואפילו פרוטה אחת לא יתנו למביאו. כיוצא בו, המפקיד מידי יום ביומו כמה פרקי תהלים ב'חשבון' שלו בשמים ממעל, אזי אם ח"ו יהא עליו איזה קטרוג בשמים - מיד יש במה לכסות ולסתום פי המקטרגים, שכן שמורים עבורו כמה וכמה חבילות של תהלים ב'חשבון'. אבל אם לא יפקיד וחשבנו למעלה יהיה ריק, לא יהיה במה 'לכסות' ולסתום פי המקטרגים...

**אמר "היום יסוד שבתפארת"
האם יכול אחר כך לספור בברכה?**

שאלה: יהודה שאל את נפתלי ביום עשרים לספירת העומר כמה צריך לספור, ונתכוון שיאמר לו כמה היה אתמול, כי אם ישיב כמה היום, לא יוכל נפתלי אחר כך לספור בברכה.

נפתלי השיב בחכמה: היום "יסוד שבתפארת", שזה כפי המופיע בסידורים ליד כל ספירה לאיזה מידה עליונה היא שייכת ואיזה מידה נתקנת בשמים ע"י אותה ספירה, שלפי המופיע בסידור, יום עשרים הוא "יסוד שבתפארת".

יהודה נהנה מהתשובה החכמה ומיד התעשת ואמר לנפתלי שיתכן שבכך יצא ידי חובת ספירת העומר ולא יוכל לברך יותר. אמר לו נפתלי שהוא לא חושב שמקיימים בכך מצות ספירה, שהרי לא אמר את המספר. אמר לו יהודה, והרי גלוי וידוע לכולם ש"יסוד שבתפארת" הוא יום העשרים, יוצא שאמר את הספירה, ויותר מזה, שאמר את התוכן הפנימי של המצוה. האם יש לחוש לדבריו?

תשובה: נפתלי יכול לספור בברכה ללא חשש.

הטעם ששמעתי מאותם העומדים בסוד השי"ת ומכוונים בספירת העומר, שיש בספרי המקובלים כמה דרכים וסדרי מידות עליונות, באופן שכל יום ויום כולל כמה אופני תיקון וסדר המידות העליונות, נמצא ש"יסוד שבתפארת" מורה על כמה ימים לפי כל סדר ותקון.

אך נראה יותר מזה, שמה שאומר דרך רמז את שמות המידות העליונות לא קיים מצות ספירה.

והשי"ת יזכנו להיות מהעומדים לפניו ולעשות נחת רוח בעבודת התורה והמצוות, ועל ידי זה יושפע שפע רב בכל העולמות.

שאלה בחופת קורונה:

צירפו את השומר למנין, ואחר כך התגלה שהוא דרוזי - מה הדין?

שאלה: מעשה בחופה שהתקיימה בתקופת החירום במעמד מצומצם ביותר של המחותנים והקרובים מקירבה ראשונה, והיה חסר להם אחד למנין. קראו לשומר ששמר על ההנחיות של משרד הבריאות להשלים למנין, ולאחר שבירכו את הברכות נתברר שהשומר אינו יהודי אלא דרוזי. יוצא שבירכו ברכת חתנים שלא בעשרה. השאלה האם בדיעבד יצאו ידי חובה, והאם דינה ככלה בלא ברכה שאסורה ביחוד.

תשובה: ברכת חתנים צריכה עשרה גדולים מישראל. ונחלקו הראשונים מה לעשות כשאין עשרה: דעת הרשב"א שלא יתחתנו עד שישגו עשרה, והתרומת הדשן סובר שכשאין עשרה אינו מעכב. הדרכי משה (סי' ס"ב) הביא דברי התרומת הדשן, והבית שמואל (שם סק"ד) הביא שהבית יוסף הביא דברי הרשב"א, והר"מ סומך על התרומת הדשן.

והנודע ביהודה (אבן העזר ח"א סי' נ"ו) כתב שאם כבר בירכו בפחות מעשרה גם להרשב"א חלו הנשואין ואינו מעכב בדיעבד.

והביא ראיות לדבר, וסיים, שכיון שאין הראיות מכריעות, אזי כאשר יזדמן שם עוד נישואין, יבואו החתן והכלה לחופה ויכוונו לצאת בברכה שיברכו לחתן והכלה האחרים.

מוקדש להצלחה וסייעתא דשמיא בבנין הבית
ברכת "מזל טוב" חמה ולבבית לנישואי הזוג היקר
הבה"ח איתמר בה"ר אבישי ועקנין שליט"א
עב"ג בת הרב מרדכי בנוז שליט"א

הכל בגלל חבילת וופלים

העוברים ושבים ברחוב דיזינגוף הכירו את הדוכן הקטן. מידי יום היה נפתח בשעות הבוקר, לידו ניצב בחור חביב וחייכן. טוב ליבו של המוכר בתוספת חוש מכירה מפותח גרמו לרבים לחפש את מזלם דווקא בדוכן זה של מפעל הפיס, אחד מיני רבים, אך כל דוכן והסיפור שלו.

מי אינו מכיר את הקונים הותיקים שיש להם לכל מספר נוסחה, והם לא יתייאלו לעולם, ואף ישכנעו אותך כי המזל יאיר להם פנים דווקא בדוכן של פלוני ועל ידי מוכר פלמוני, משל היו חוזים בכוכבים כמו בימים קדמונים. גם לחיים המוכר החם היו קונים קבועים שדבר לא היה מונע בעדם מלהגיע אליו בשעה קבועה ביום בשבוע. גשם זולף או שמש קופחת לא יעצרו אותם בדרכם אל הדוכן "שלהם". סיפורנו מתחיל עם בוקר כאשר עמד חיים לצאת כדרכו אל הדוכן. בדרך כלל הכין לעצמו את הסנדוויץ' בצרוף אי אלו מיני מתיקה, ואת היתר היה משלים באחת החנויות בקרבת דוכנו.

משום מה הפעם בטרם יצא מהבית הגיעה אחותו ועמה חבילת וופלות, כשהיא מפצירה בו שייקח אותם עמו. "זה משהו אישי שמבטא את הדאגה שלי ואת האהבה שלנו אליך". חיים לא כל כך אהב את השינוי בסדרי האכילה שלו, אבל האחות מבקשת ובאה במיוחד. לקח בתודה את חבילת הוופלים, תחב אותה בכיס מעילו ויצא לדרכו.

כפי שסיפרנו כבר, לכל דוכן יש את הדמויות הקבועות והשייכות "אליו". גם לחיים ידידו היו מלבד הקונים עוד כמה אנשים הקשורים אליו.

אחד מהם היה אדם ללא זהות וללא בית ומשפחה, מעלובי החיים שכאשר אנו רואים אותם, אנו חייבים לברך "ברוך שלא עשנו הומלס". בין חיים ואותו אלמוני נקשרו ברבות הימים קשרים מיוחדים. המזרון שהיה רכושו היחיד אותו פרש בפתח החנויות ועליו הצטנף בקור, היה הטריטוריה שלו. מידי פעם היה פונה ומבקש באלם קול דבר מה. חיים שכאמור היה טוב לב, היה משתדל לעזור לו ולמלא את בקשותיו.

באותו יום בו עוסק סיפורנו, ניגש חיים ללא תכנון מוקדם אל המזרון, ושם לב כי האלמוני נראה תשוש ורעב באופן מיוחד ומאוד חיוור, וכל מצבו מעורר רחמים. הוא סימן לחיים כי הוא רעב, וכאמור גוון פניו החיוור העיד כי דבריו נכונים ואמיתיים. חיים לא חשב הרבה, ומסר לו את חבילת הוופלים אותם הביא בכיס מעילו.

מחשבה עברה בראשו: "הלא זה האוכל שהבאת אתך. מה תאכל אתה?" אך הוא דחה אותה, מראהו של האלמוני לא הותיר מקום לספיקות וחרטות. הוופלים עשו את דרכם אל בטנו של האלמוני, וחיים חזר אל דוכנו ממתין לקונים שטרם הגיעו. אותו יום היה ערב פורים. התנועה הייתה רבה. ועוברים ושבים מיהרו אל מרכז הקניות הגדול הממוקם בסמוך. יום של שמש ועליזות. "פורים בא ועמו שמחה רבה".

כפי ששרים הילדים, אך לפתע, בבת אחת, נשתנה הכל. מחבל עמוס במטען חבלה גדול ורב עוצמה שניסה להיכנס אל מרכז הקניות ולא הצליח, החליט לפוצץ עמו על אי תנועה במעבר חציה באמצע הרחוב. בתוך ההמולה איש לא שם לבו אליו, והוא ביצע את תכניתו השטנית ופוצץ עצמו עם כל העומדים במעבר החצייה.

האסון היה גדול. בבת אחת נגדעו חיים. פצועים קשה וכאלו שנפצעו רק קל יותר היו מוטלים בחוסר אונים על הכביש והמדרכות, ואנשי העזרה הראשונה וכל אנשי החסד עוסקים בפינוי ובהגשת עזרה.

אזעקות רכבי הביטחון וההצלה רק הוסיפו למראה הנורא שהתרחש והרקע הקשה. דקות ספורות קודם לכן נזכר שעדיין לא אכל מאומה, וכדרכו נכנס אל אחת החנויות בקרבת מקום. באותה שניה ארע הפיצוץ מטרים ספורים מהדוכן. הדוכן לידו ניצב נוקב בריסיס מתכת, ואחד מהקונים שהמתין לו שם נפצע קשה בידו, אך חיים לא נפגע כלל!!! הרסיסים שהתפזרו ברדיוס רחב אל הגיעו אל תוך החנות בתוכה שהה באותה שניה גורלית. השמחה על הנס הפרטי שלו התערבבה עם רגשותיו כלפי נפגעי הפיגוע הקשה. הטראומה הקשה, המראות והנפגעים לא הניחו לו לחזור אל המקום במשך מספר חודשים. בימי הקיץ התקיים בגני התערוכה "יריד אדם ומעונו", וחיים מיקם שם את הדוכן החדש שלו.

אלפים רבים הלכו ובאו באותם ימי התערוכה, והנה יום אחד ניגשת אל הדוכן שלו אישה בוכה בקול גדול, ואינה מצליחה להתאפק. "מה קרה?" שואל חיים מופתע. והיא עונה לו: "מה, אתה חיי? אני גרה בדיוק מעל הדוכן שלך שהיה ברחוב דיזינגוף, וכאשר ארע הפיצוץ הנורא ראיתי את הכל מתחתי, הרוגים פצועים והדם השפוך. הדוכן שלך היה ממש מטרים מהמקום, והייתי בטוחה שקרה לך הגרוע מכל. אפילו הכסא שלך היה מוכתם בדם. אחר כך לא חזרת למקום, וזה חיזק אצלי את המחשבה שחלילה נפגעת גם אתה באותה התופת הנוראית. והנה פתאום אתה כאן חיי וקיים..." ובכתה בכי של שמחה.

הרב שאול הלל
כולל 'שערי דעת'

מצב הרבנות באשכנז

בשבוע הקודם הבאנו מספר מנהגי מהרי"ל, תיאור על התמסרותו של המהרי"ל לבני ישיבתו. מהדברים עולה דמות של מנהיג בדורו שהתמסר באופן מוחלט להעמיד תלמידים, עד כדי כך שלא היה לו הפנאי ללכת לביתו, והוא, אותו גדול שכל משא הדור מונח על כתפיו, ישן ואוכל יחד עם תלמידיו הצעירים ומדריכם בנתיבות התורה, סירב להנות אפילו מנכסי אשתו והיה נהנה אך ורק מיגיע כפיו וגם זאת בענווה גדולה - מתעסק בצרכיהן של בני ובנות ישראל.

הגזרות הותירו את רישומן בכתובים במידה ניכרת, הדים לחורבנם של מרכזי התורה אפשר לראות בספרם של גדולי הדור ההוא, כך בשו"ת מהרי"ל (סי' ס"ז) מביא את דברי בעל האגודה שבזמן הזה אין ת"ח שיודע אפילו מסכת כלה. ועל כך מוסיף המהרי"ל לקונן על דורו: "תא חזי, מר זה המתבר היה קודם הגזרות שידוע שאז היו גאוני ארץ ועתה הדור היתום הזה שאין בו יודע בין ימינו לשמאלו". את דבריו של האגודה בתוספת דברי המהרי"ל, הביא בדור הבא מהרי"ו וי"ל (בשו"ת סי' קס"ג) ומוסיף דברים נוקבים: "וכ"ש בזמן הזה שבעוונותינו הרבים נתמעטו הלבבות, והרבה רבנים דאפילו צורתא דשמעתא לא ידעי ואין בידם לא לחם ולא שמלה ביתם ריקם מכל טוב יש מהם המתייירים להשתרר ולהשתמש בכתר הרבנות וכוונתם בשביל כבוד עצמם כדי שישבו בראש וילכו בראש ויש מהם שכוונתם להרבות ממון" וכו'.

תלמידו של המהרי"ק רבינו עובדיה מברטנורה מפרש המשנה כותב (במסכת בכורות פ"ד מ"ו) דברים כדרבנות על מצב הרבנות באשכנז: "וברבני אשכנז ראיתי שערוריה בדבר זה, שלא יבוש הרב הנסמך ראש ישיבה ליטול עשה זהובים כדי להיות חצי שעה על כתיבת ונתינת גט אחד והעדים החותמים על הגט שני זהובים או זהוב לכל הפחות לכל אחד ואין זה הרב בעיני אלא גזלן ואנס" וכו'.

הרע"ב מתריע על כך שהיה מנהג, פסול לדעתו, שרבני אשכנז גבו כספים מאנשים על מנת לקיים את דיני התורה והמשנה אומרת "הנוטל שכרו לדון דיניו בטלים".

בשלחן ערוך (אבהע"ז, סדר הגט ס"ד) הובאו דבריו של הרע"ב. גדול פוסקי רבני אשכנז, רבינו משה איסרליש - הרמ"א, מתייחס לדברים ומחלק בין פסיקת דינים לסדור גיטין, ונושא תורני זה הוא רחב ולא ניכנס אליו במסגרת זו.

אך ברור הדבר שהרע"ב לא התכוון לבקר את כל גדולי ופוסקי אשכנז ובוודאי שלא היה נוקט לשון כל כך חריפה (שלא כדרכו), אם לא שהמצב בקהילות אכן היה כפי מה שהוא מתאר.

כלומר הדין שהרע"ב מוציא מהמשנה הלכה למעשה כשלעצמו שנוי במחלוקת, אך אין חולק על כך שעצם הדיון כפי שהועלה ע"י בני אותו הדור, משקף ונותן הבנה לרמה התורנית שבאופן כללי ירדה פלאים בעקבות הגזרות בהן עסקנו בשבועות הקודמים. כדי לשקם את מוסד הרבנות חידשו רבותיו של המהרי"ל הנהגה חדשה: אי אפשר להורות הלכה בלא לקבל היתר הוראה, להיתר זה הם קראו סמיכה, ומהרי"ל היה הראשון שנתכנה בתואר 'מורינו'.

יש שראו בדבר זה נסיון לחדש את הסמיכה הקדומה מימות התנאים והאמוראים ותמהו על כך, אך ברור הדבר שכוונת רבותיו של המהרי"ל הייתה למנוע מכל אלו שלא ידעו בטיב גיטין וקידושין להתעסק בדינים חמורים שעלולים לגרום לתקלות חמורות. המהרי"ל נפטר בשנת ה' אלפים קפ"ז (לפני כחמש מאות ותשעים שנים), ותלמידיו המשיכו את מסירת התורה לדורות הבאים.

המערכת: "שערי דעת"

רח' המגינים 32 ת.ד. 1778 טבריה

טלפקס. 077-4102298

דוא"ל: Shaare.daat@gmail.com

ניתן להיות שותפים באמצעות

"נדרים פלוס" שערי דעת - טבריה

